

VITRALLS DE MAIERNIGG

Acabo d'escoltar la VI Simfonia de Gustav Mahler, dirigida per Anton von Webern. El darrer moviment gairebé no l'he pogut aguantar... Tenia al meu davant, d'una manera clara i cruel, l'espantosa excitació de Mahler. Com n'estava de turmentat per aquesta obra! El públic aplaudeix amb bogeria... Però jo continuo sentint aquell dolor que no s'acaba, després de vint anys.

ALMA MAHLER. *Mein Leben*. Juliol de 1932

ALLEGRO ENERGICO MA NON TROPPO

T'ha fascinat l'esforç de tu mateixa
per posar ordre, en tu i en mi, a tota
l'esquerpa geografia del silenci.
Ara és el temps de destriar per quina
mansesa irreductible pots atènyer
l'obscur sentit de tot el que no pots
entendre. Fugaçment, a Maiernigg,
em crees a la mida del que sempre
t'ha estat senzill voler; però, en l'intent,
hi deixes la recança i ja no saps
si cal tornar a voler, si cal bastir,
al fons de la quimera dels vitralls,
allò que ens tornarà d'allà on no som,
allò que no hem gosat ni anomenar
per no haver-ne de dir més desplaences.
T'has assegut al balancí, d'esquena
al clavicèmbal mut: des d'aquí dalt,

soberga i dalladora, no hi ha res
que pugui enquimerar-te, sinó aquest
repòs tan tenuíssim: el parèntesi
que mai no podràs dir que t'he obligat
a obrir. Des d'aquí on ets, no hi ha aparences,
ni fingiment, ni res. Només el temps.
I un malentès que va baixant l'escala.
I un bri de mort que ha despenjat els símbols
de tu i de mi, dels nostres mots estrictes,
i espera i tem que aquell infant que fórem
s'acosti, roc en mà, i faci a bocins
aquest orgull secret que ens torna altius
i, des de l'altivesa, miserables.

M'ha costat molt d'escriure't, perquè he
perdut l'antic costum de parlar sol:
i ja no sé si hi ets, o si sóc jo
qui encara vol que hi siguis: trobaràs,
enmig dels teus papers on escrius música,
aquesta mica de poema on he
provat de dir el teu rostre i la manera
subtil amb què has après a mesurar-me.
Sobtadament, m'he endevinat; com si
des d'un llunyà propòsit que ara no
tinc temps de desxifrar, em somniessis
com una part de tu, o una part
de mi que desconec, i em despullessis
per fer-me-la saber. Mai no podré
escriure't com em sembla que he de fer
si no llanço, en el pit, aquest enorme
i impúdic hipogrif que ara campeja,
per entre verds fingits, sobre l'obscena
paràbola procaç dels teus vitralls.

De tot el que no abastes en dius somni.
I enlaïres, contra tu, murs enigmàtics,
vitralls d'un clos recinte des d'on veus
passar l'estiu, amb la indolència màgica
que tenen les clarors de Maiernigg.
M'evokes, des del somni, com qui ve
provant d'obrir, desficiosament,
les portes que ha barrat, a banda i banda
del passadís on mai no ens trobaríem,
un déu, un esperit, una frisança,
potser una mica d'odi que ha quedat
a sota els llantions de les paraules.
La llum es dignifica i cau a plom
per entre aquesta crosta de la tarda:
un doll de tu mateixa em surt a rebre
per dir-me que he habitat, ebri i tremend,
el pentagrama nu del teu desig.
Ja has oblidat esquellerincs i bels
que et feien companyia, perquè cap
misteri immediat no t'afollava
en l'ordre aturadíssim d'aquest pulcre
sentit de ser qui ets. Sempre hi ha algú
que habita el nostre somni: i jo sóc
aquest pressentiment que es multiplica
i passa el freu difícil de la llum
que beus, goluda i àvida, darrera
d'aquest vitrall, a estones tan estult!

SCHERZO

M'esperes, ran de tu, en una austera
absència volguda, que t'ha dat
raons en abundor contra la meua
tossuda voluntat d'encastellar-me

darrera el pany obscur de les paraules.
Tot el que tens se t'ha buidat, de tant
voler guardar-ho pur: i has arribat,
narcísament total, a desitjar-te
amb un deler de folla per si encara
calgués usar l'amor contra el silenci
que has amagat, tan subtilment, a l'ombra
de totes les certeses que et fan nosa.
Ja no et serveix voler, perquè no saps
qui hi viu a l'altra banda del teu temps:
potser aquest vespre, a Maiernigg, podràs
tornar a tocar, per a ningú, la clara
Sonata a Kreutzer. Fins que es faci nit
i puguis començar, altra vegada,
a tenir por d'haver viscut aquí.

Els cossos nus, zigzaguejants, componen
en el xilòfon erm d'aquesta platja
on hem vingut, tants cops, a somniar-nos,
un bla scherzo de sorra, potser l'únic
passatge ple de jocs que pressentíem
i no ens era donat de traduir-lo.
Un oboè, mig llangorós, mig fet
de llast i de guimbada, amoreseix
el nostre cos cabriolant que prova
de fer-se amb cada onada, amb cada tros
d'enigma empetitit que ve a parar
arran dels nostres dubtes. De cop sobte,
te'm tornes arenosa i et marfons
entre els meus dits avars d'embriaguesa.
En eco de ningú retopa des de
difícils pentagrames i esdevé
llagut sense govern, enllà de l'aigua
d'un mar que he volgut meu i no és aquí.

Sense voler, potser sense adonar-nos-en,
ens hem anat fent grans i ja no ens queda
ni l'esma de buscar els quatre sinònims
amb què ens plaïa tant d'aconhortar-nos.
Parlàvem dels vitralls com si parléssim
de coses prou sabudes: cada vespre,
a banda i banda d'una llum que ens era,
de tan igual, llunyana, repetíem
els més procaços gestos i ens delíem
per estrafer, amb ganyotes, aquest únic
abisme, tan difícil, de la parla.

Veïns i marmanyers, gentalla oculata
darrera dels dicteris, ens acorren
i malden per oir-nos: tu no vols
trencar el mimètic ordre en què bastim
la nostra solitud. Erma, t'endinses
a més desert, si cal. Sense voler,
potser sense adonar-nos-en, hem fet
un mur de tot allò que no entenem
i, lúcids i mesters, hem oblidat
com n'és d'inaccessible aquesta estranya
passió que no tenim. Ens hem anat
fent grans amb un miracle entre les cames,
jugant a alçar vitralls per a poder
després esmenussar-los i saber
si era tan greu el crim o n'era més
l'esforç per sobreviure. Aquesta nit
podré ser somniat des de la més
austera transparència de tu.

Sempre he provat de dir-te, amb mots que no
t'agraden, el dolor. El lacerant
dolor de no saber si em necessites
per tal de poder ser qui vols, o si
només sóc el model, el paradigma

d'allò que has decidit que no vols ser.
Amb quin secret enuig, amb quina escassa
habilitat gosem, a Maiernigg,
parlar, sempre en scherzos, de la mort!

ANDANTE MODERATO

Després d'aquest pressagi vindran dies
en què no podré viure si no em vius:
me n'hauré anat i em llegiràs encara
provant de retornar-me; però mai
no tornaré on sóc perquè és difícil
que puguis inventar-me tal com ara
et creus que podràs fer. Beu-te la nit
com és: inabastable, plena d'algues
i de martells cruels. Pensa'm com si
no fóssim més que uns naufrags que no saben
encara que el naufragi és la més alta
mercè que han heretat. Pensa'm només
com si demà ja fos, i no poguessis
haver de mi res més que aquesta mica
d'oblit i de record. Després d'aquest
presagi escolta el riure del diable:
qui toca, a Maiernigg, dalt de la torre
a festes de mal temps? La pluja amara
l'andante moderato. No tinc ulls.

No dorms, aquesta nit. Del passadís
t'arriben els arpegis que no pots
sentir des d'enlloc més, perquè en cap altra
nuesa no ets capaç de poder perdre't.
No dorms, aquesta nit. Potser tens por
de no poder saber si el qui escriu música
enllà d'on tu no ets, s'assembla a aquesta

tendresa amb què ara folgues, o si ets tu
qui alça a l'entreuix aquest scherzo
que infantarà follies en l'altíssim
combat contra qui ets. Sempre he sabut
que estic en somnis d'altri: si volguessis,
seria el passadís per on avances,
la música que estimes, la lasciva
presó que no has entès, la lucidesa,
tan bellament astuta, que no et deixa
saber per què no dorms, aquesta nit.

El temps, a Maiernigg, no és la memòria
de tot el que has volgut o la recança
del que t'ha estat negat. El temps, aquí,
s'assembla al que no és: a la sorpresa,
a la perplexitat, a la volença,
si de cas, de tot allò en què has de creure
car ve de la nuesa del que vols.
El temps, a Maiernigg, ets tu mateixa:
poruga o sobirana, has resseguit
l'equívoca rialla del diable
confós entre els arpegis d'una clara
sisena simfonia. Has enlairat
els gonfanons damunt de les esquelles
nocturnes que ara arriben fins al porxo,
com qui no ve d'enlloc. Saps que t'escric
ocult entre els vitralls i provo encara
de ser aquell jo que tu, de mi, no vols.
I em buida la llangor tal com un dia
també em va amanyagar la voluptat.
Des del demà, t'escric. Des del darrera
d'aquesta mort, astuta, a Maiernigg.

ALLEGRO MODERATO. ALLEGRO ENERGICO

Que infatuat provar de ser un heroi
i alçar-se contra tot, només perquè
encara queda un crit per invocar!
No és veritat que escric per sobreviure:
tinc massa orgull per dir-te que aquest vers
sóc jo mateix que em fujo, i no sé on
anar que algú em pogués prendre a mercè.
Sóc l'home interior que no pot ser
sinó en vitralls efímers: necessito
arpeggiar el meu dol, en la celesta,
d'un fingiment poètic, i estassar
els espantalls antics que em confegien
un rostre benigníssim, sense ira.
Em parles d'una serp que et buida els somnis
i et corca el pensament i les entranyes:
jo t'he volgut buidar, com un vaixell,
amb l'ensuperbiment de naufragar-te.
No és veritat que escric per sobreviure;
i trio les pellofes del que dic
com si només hi hagués un ostentós
judici, i fos el meu. Que infatuat
voler oblidar el lasciu do de donar-se,
i haver d'entrar, del passadís, tot sol,
al buit pressentiment de les paraules.
Mai no et podré mirar des d'on em mires,
car una serp, a Maiernigg, se'm menja
aquest estiu, per sempre inaccessible.

Tot el que escric avui només és un
pressentiment difícil d'explicar.
Sé que podem mirar-nos amb plaer,
malgrat que algú, demà, potser escriurà

que ens hem mirat als ulls per destruir-nos.
Ja saps, però, que si em queda el delit
de veure't, ja no m'és possible, aquest
captard, de contemplar-te. Sé que puc
sortir i desafiar-me, llençar el vas
on jo mateix m'he amenaçat de beure.
Però no em puc mentir: és el darrer
envit contra la por, contra el que tinc,
en mi, de més proper: aquest real
pressentiment difícil d'explicar.
No he omplert els pentagrames com si fossin
un gest artificios per a les tubes;
ni he dit a les trompetes que exhaurissin
l'espant en mil maneres delectables.
Jo sé que hi ha un poema, entre jocós
i tràgic, que esdevé clau per obrir-me.
A nit, ho sentiràs: tres cops dirà
la mort que no l'entenc; però jo sé
la poca llum que em queda per escriure't
que no sóc cap heroi, que em fan molt mal
els ulls de tant mirar-me. Tres cops sords
recorren les sanefes del silenci
pels passadissos buits de Maiernigg.
Tot el que escric avui és un vitrall
difícil, molt difícil, d'explicar.

L'extrem de mi és un silenci que ara
voldries retenir com si no fossis
a temps de ser qui vols: tot és autèntic
i, alhora, immediat: l'hora que mor
enllà de l'alta riba, el llac suspès
entre els graons del somni, la manera
que tens de dir l'amor. I t'habitues
a l'ordre del capvespre per si pots

sentir-me interpretar els quatre vestigis
de mort i de raó, de pell i oasi
que encara no he dit mai. Tot és aquí,
i avui, en la immanència, car pots
saber on ets i què en pretens dels únics
paratges tan fidels de l'hora baixa.
Et plau pensar que és infinit, en tu,
l'orgull de redreçar-te, i és que saps
que cal molta grandesa per poder
sentir el moment d'admetre l'admirable.
Des dels vitralls boirosos, des dels somnis
de tu mateixa en mi, cau una mena
de vastitud benigna: Maiernigg,
la casa on t'he volgut, no és res més
que aquest poema en què t'he dit qui sóc:
la mesurada ària que, en cambra
de desraó i folgança, cantarà
la veu obscura d'Àgata Szymborska.